

Sürgősségi állapotok a hematológiában

Dr. Pammer Judit
Pécsi Tudományegyetem
Klinikai Központ
I.sz. Belgyógyászati Klinika
Hematológia Tanszék
2025.02.28.

Benignus hematológiai kórképek

- TTP - Thromboticus thrombocytopeniás purpura
- Sickle cell crisis
- Transzfúziós reakciók

Malignus hematológiai kórképek

- Metabolikus okok:
  - Hypercalcaemia
  - Tumorlysis syndroma
- Mechanikai okok:
  - Gerincvelői kompresszió
  - Vena cava superior syndroma
- Hematológiai okok:
  - Leukostasis/hyperviszkozitás
  - Leukopenia/Lázás neutropénia
  - Vérzés/DIC

Hypercalcaemia

- Daganatos betegek 10-20%-ában
- Leggyakrabban: emlő-, tüdő-, vese- daganatai, high-grade lymphomák, myeloma multiplex
- Háttérében állhat:
  - osteoclast aktiváció – RANKL, MIP1 α , IL-6, TNF- α
  - Tumor fokozott PTHrP termelése (paraneoplasiás sy)
  - Tumor fokozott calcitriol termelése**
  - Csontmetastasisok osteolyticus hatása

Hypercalcaemia

- Szérum teljes és ionizált kalcium koncentrációja magasabb a normál értéknél normális vagy alacsony parathormon mellett
  - Enyhe: 2.62-2.97 mmol/l – általában tünetszegény, fáradtság, szorulás, gyengeség, meglassultság
  - Közepes: 2.99-3.47 mmol/l
  - Súlyos: > 3.47 mmol/l – neurológiai tünetek, személyiségváltozás, pszichózis, kóma
  - Hypo/hyperalbuminaemiában korigálni kell, mert a seCa 40%-a albuminhoz kötődik:
    - Albumin < 40 g/dl, korigált Ca = $(Ca^{2+}) + 0,02 \{40 - (\text{albumin})\}$
    - Albumin > 40 g/dl, korigált Ca = $(Ca^{2+}) - 0,02 \{(\text{albumin}) - 45\}$
- Egyéb tünetek:
  - GI: obstipatio, anorexia, hányinger, hányás, hasi fájdalom, peptikus fekélybetegség, pancreatitis
  - GU: polyuria, polydipsia, veseelégtelenség, vesekő
  - CV: hypertenzió, növeli a szívizom kontraktilitását és ingerlékenységét, arrhythmia, PR-megnyúlás, QT-rövidülés, széles QRS, T-hullám inverzió

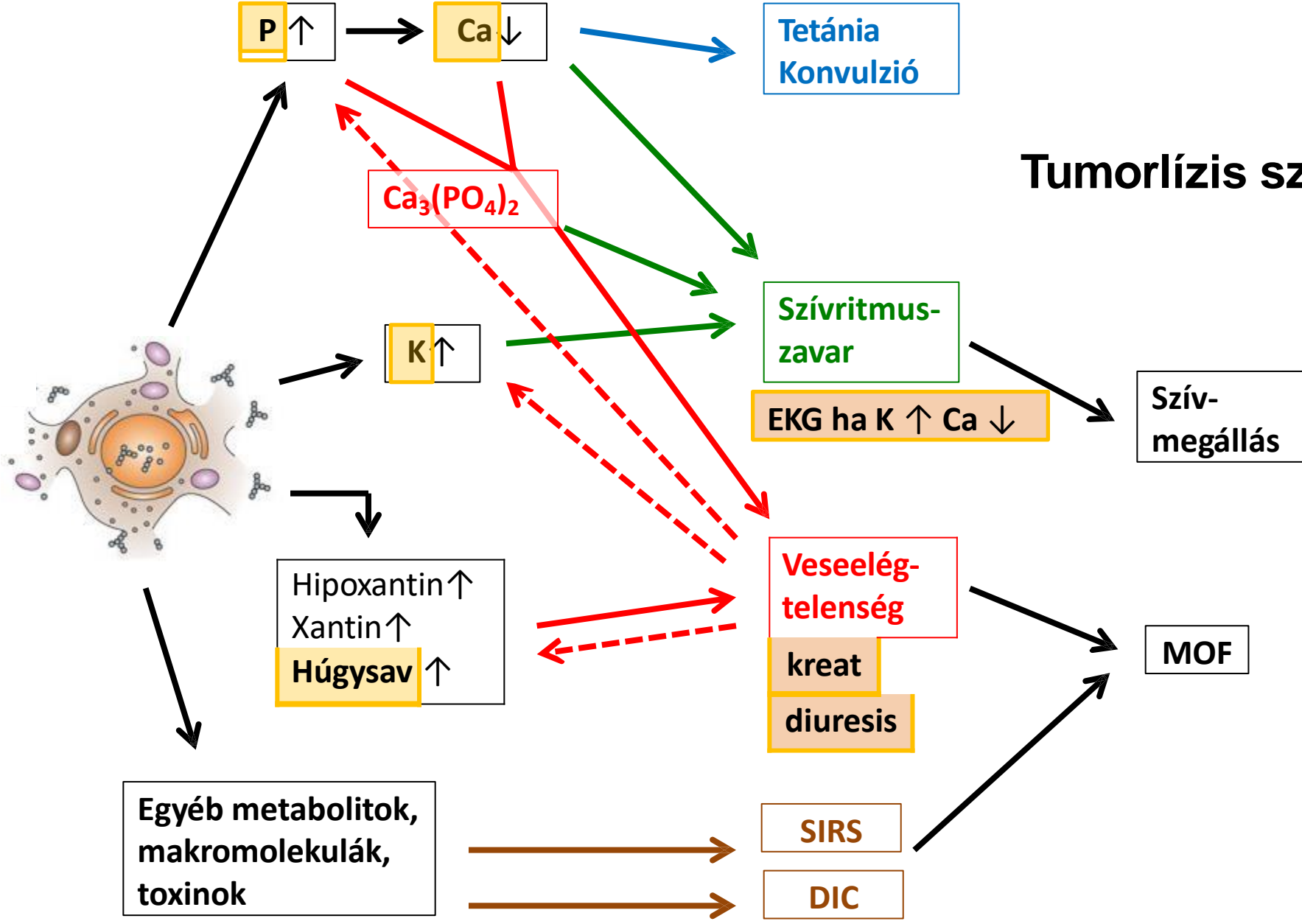
Hypercalcaemia kezelése

- Cél a kalcium szint csökkentése, a komplikációk megelőzése
- Enyhe hypercalcaemia és/vagy tünetszegénység esetén nincs szükség agresszív kezelésre
- Tünet esetén: erélyes hidrálás (1-2 l NaCl 0,9%/1. óra, 200 ml/h + diuresis
- Biszfoszfonátok osteoclastok gátlása– jó vesefunkció esetén: pamidronát 60-90 mg iv./120 perc; zoledronsav 4 mg/100 ml/15 perc
- Denosumab - beszűkült vesefunkció, biszfoszfonát refrakteritás esetén
- Calcitonin 200 IU/8 h sc., gyorsan hat, de nem potens, a kiválasztást fokozza, osteoclast aktivitást gátolja
- (Gallium-nitrát, plicamycin, cinacalcet)
- Vese- és/vagy szívelégtelenség esetén haemodialysis

Tumorlízis szindróma

- Onkológiai sürgősségi állapot, amely a daganatellenes kezelés okozta masszív sejtszétesés következtében alakul ki – jellemzően hematológiai malignitásokban a kemoterápiát követő 48-72 (-168) órán belül
- Agresszív, high-grade neopláziákban spontán is lehet
- Fokozott sejt-turnover miatt intracellularis anyagok (foszfor, kálium, húgysav) jutnak az extracellularis térbe

Tumorlízis szindróma

Tumorlízis-szindróma (TLS)

Diagnózis: Cairo-Bishop kritériumok

- **Laboratóriumi TLS:** legalább 2 az alábbiak közül: akár a kezelés megkezdése után 6-24 h-val
  - húgysav > 8 mg/dL vagy 25% növekedés
  - Kálium > 6 mmol/L vagy 25% növekedés
  - Foszfát > 4.5 mg/dL vagy 25% növekedés
  - Kalcium < 7 mg/dL vagy 25% csökkenés
- **Klinikai TLS:** a fenti+ egy tünet az alábbiak közül - a tünetek az egyes ioneltérések következményei: a kezelés megkezdése után 48-72 h-val
  - Vesefunkció romlás
  - Gasztrointesztinális tünetek (hányinger, hányás, hasmenés)
  - Neurológiai tünetek (letargia, myalgia, izomgörcsök, görcsrohamok, stb.)
  - Szívritmuszavar, vagy hirtelen szívhalál

Tumorlízis szindróma, terápia

Megelőzni egyszerűbb, mint kezelni!

Rendszeres laborellenőrzés (vesefunkció, LDH – akár naponta többször)

- Predisponáló tényezők:
  - Hyperuricaemia
  - Beszűkült vesefunkció
  - Idős életkor
  - Klinikailag agresszív betegségek esetén (high-grade NHL, ALL, AML, Burkitt-ly.)
    - Akut leukaemiák FVS > 100 G/l
    - Lymphomák magas LDH, >10 cm bulky betegség

A hematológiai kezelés megkezdése előtt 24 órával erélyes hidrálás (>3 liter diuresis)

Allopurinol 600-800 mg/nap (xantin-onxidáz gátlása) már 2-3 nappal korábban

Rasburicase 0,2 mg/tkg (rekombináns urát-oxidáz)

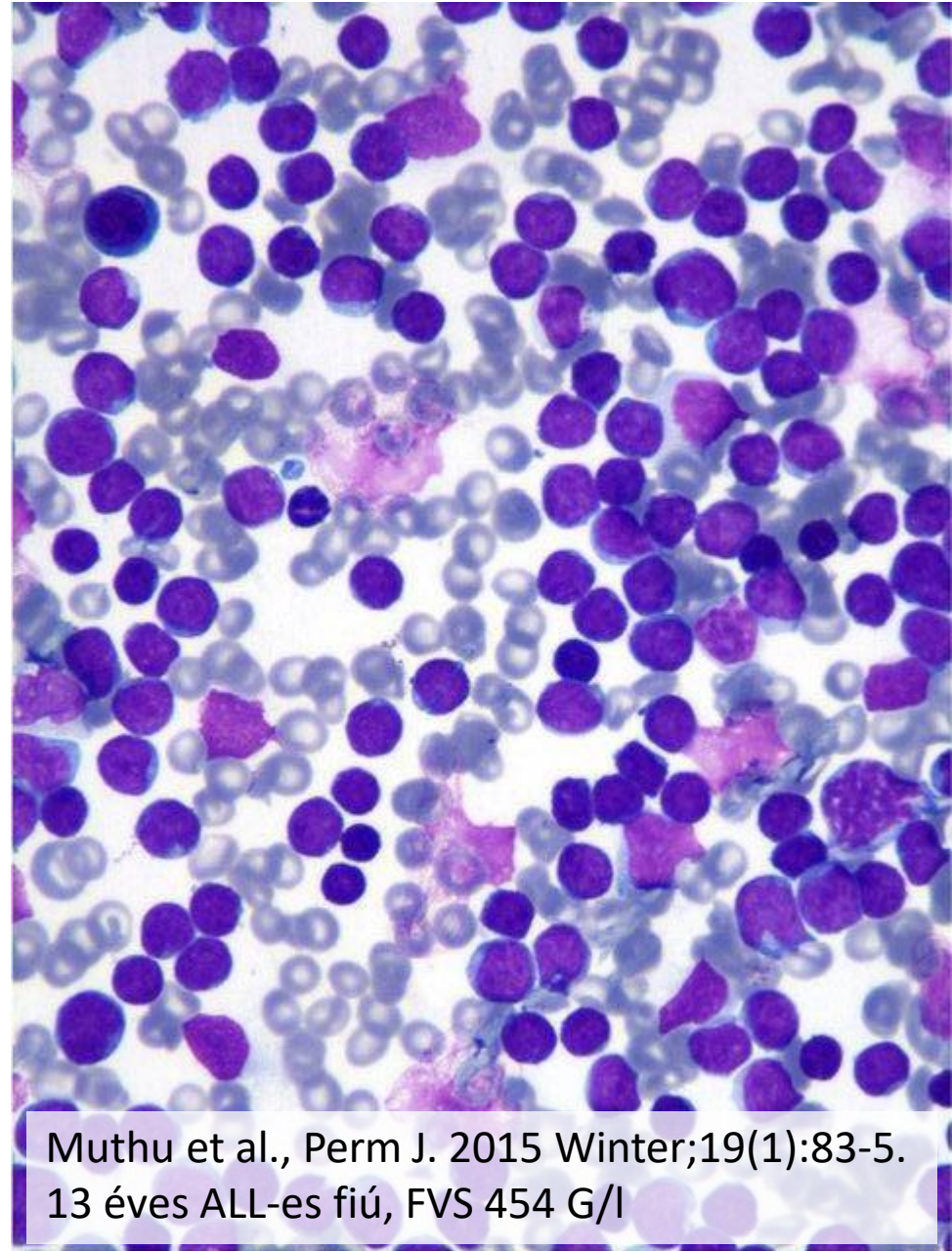
Febuxostat

Ionkorrekciók

Akut veseelégtelenség esetén dialízis

Leukostasis

- Leukaemiák esetén, ritka jelenség
- FVS > 100 G/l - hyperviszkozitás
- Tipikusan: ALL: > 500 G/l
  - AML: > 300 G/l
- **Patomechanizmus:** blastok magas száma és alacsony deformabilitása felelős elsősorban a hyperviszkozitásért és a szöveti hypoxiáért (proinflammatorikus környezet/citokinek - TNF α , IL-1 β - endotél-károsodás)

Muthu et al., Perm J. 2015 Winter;19(1):83-5.
13 éves ALL-es fiú, FVS 454 G/l

Leukostasis - tünetek

- Pulmonális: tachypnoe, dyspnoe, nehézlégzés, köhögés, ARDS
  - CT/ rtg: diffúz interstitialis infiltrátum
- KIR: fejfájás, szédülés, fülzúgás, szikralátás, tudatzavar, esetleg fokális neurológiai tünet, reperfüziós agyvérzés
- Szemészeti jelek: papilla oedema, retina bevérzés, retinopathia
- végtag-ischaemia, avascularis csont-nekrózis
- Priapismus
- jobb kamra terheltség EKG jelei, szívinfarktus, szívelégtelenség
- hasfájás, melena (ischaemiás bél-infarktus)
- Akut veseelégtelenség
- DVT

Leukosztázis – kezelés – nincs standardizált irányelv

- Alapja a **cytoredukció** – mechanikai/farmakológiai
- Hyperhidrálás
- VVT-transzfúziók visszafogása
- Leukocytapheresis: 30-60%-kal csökkenthető a fvs
  - Tünet esetén II/2b, tünet nélkül III/2c
- indikációk: tüdő vagy idegrendszeri tünet, vagy FVS > 500 G/l ALL-ben, > 300 AML-ben
- kontraindikáció: coagulopátia, shock, anuria
- **Vércsere**: főleg csecsemőkben, kisdedekben, illetve akiknél kontraindikált az apheresis
- **Cytoreduktív** gyógyszeres kezelés: LD-AraC/HU

Lázás neutropénia

- Definíció:
38,3⁰C-nál magasabb testhőmérséklet, vagy legalább egy órán át 38⁰C–nál magasabb hőmérséklet,
ÉS
ANC < 0,5 G/l, vagy 48 órán belül lecsökken
- Hematoonkológiai betegek 80%-a, az 5-20% mortalitás az utóbbi években csökken a hatékony kezelések miatt

Lázás neutropénia - diagnózis

- Kvalitatív vérkép, metabolikus panel, gyulladáshoz köthető markerek
- Hemokultúra (szúrt+CVK)
- Mikrobiológiai leoltások – cél a kórokozó azonosítása
- Fizikális vizsgálat (szájüreg, bőr, tüdő, etc.)
- Képkeltő vizsgálatok
- Choi Wan Chan et al. 40,1% dokumentált eredet:
  - 20,2% bakteriális – 11,8% Gram-neg. – 7% E-Coli
    - 9,9% Gram-pos. – 5,1% mrSA
  - 19,9% gomba – 1,6% Candida albicans
  - Gastrointesztinális > alsó légúti > fej-nyak > bőr és lágyrész > katéter

Stratification of neutropenia by severity and clinical context

Neutropenia stratification	ANC (x10 ⁹ /L)	Clinical context	Risk of infection
Mild	1.0-1.5	General good health	Usually none
		Associated disease, debilitated, malnourished.	Minimal to severe*
Moderate	0.5-1.0	General good health	Usually minimal
		Associated disease, debilitated, malnourished.	Moderate to severe*
Severe	< 0.5	<i>All clinical settings</i>	Moderate to severe

*Often because of co-existent acquired immunodeficiency.

Lázás neutropenia: Magas rizikójú vs. Alacsony rizikójú csoportok

TABLE 1. MASCC and CISNE Tools Used to Predict the Risk of Severe Complications From FN

Characteristic	Weight
MASCC Scoring System ⁸	
Burden of FN with no or mild symptoms	5
No hypotension (systolic blood pressure > 90 mmHg)	5
No COPD	4
Solid tumor or hematologic malignancy with no previous fungal infections	3
No dehydration requiring parenteral fluids	3
Burden of FN with moderate symptoms	3
Outpatient status	3
Age < 60 years	2
CISNE Scoring System ²	
ECOG performance status ≥ 2	2
Stress-induced hyperglycemia ≥ 6.7 mmol/L or ≥ 13.9 mmol/L in diabetics or if on steroids	2
COPD	1
CVD	1
NCI mucositis grade ≥ 2	1
Monocytes < 200/ μ L	1

Abbreviations: CISNE, Clinical Index of Stable Febrile Neutropenia; COPD, chronic obstructive pulmonary disease; CVD, cardiovascular disease; ECOG, Eastern Cooperative Oncology Group; FN, febrile neutropenia; MASCC, Multinational Association for Supportive Care in Cancer; NCI, National Cancer Institute.

Lázás neutropénia - kezelés

- Antibiotikum – az első órában!

Mindig széles spektrumú legyen!: anti-pseudomonas hatású β -laktám (cefepim/piperacillin+tazobactam/carbapenemek)

- Monoterápia ugyanolyan hatékony mint a kombinált kezelés (carbapenem, ceftazidim, cefepim)!
- Aminoglikozid/fluorokinolon/vancomycin hozzáadása rezisztencia gyanú esetén
- Vancomycin hozzáadása: igazolt MRSA infekció, igazolt katéterinfekció, Clostridium diff., szepszis)

Lázás neutropénia - kezelés

Antifungális terápia

Igazolt gombainfekció, vagy 4-7 nap alatt nem javuló tünetek és negatív hemokultúra esetén

Azolok (fluconazol, voriconazol, isavuconazol), Echinocandinek (caspofungin), Amphotericin B

Kezelés hossza: (naponta labor, 4 óránként lázmérés)

Alacsony rizikójú páciens: 48 órája láztalan, ANC >500 - kezelést el lehet hagyni

Magas rizikójú páciens: 48 órája láztalan, tünetmentes, ANC >500, **+negatív hemokultúra** – a kezelés elhagyható

Lázás neutropénia - kezelés

Granulocytá kolónia-stimuláló faktor

Nem rutinszerű az alkalmazása

Morbiditást nem csökkenti egyértelműen, de a mortalitást, a neutropénia idejét és a kórházi tartózkodást igen

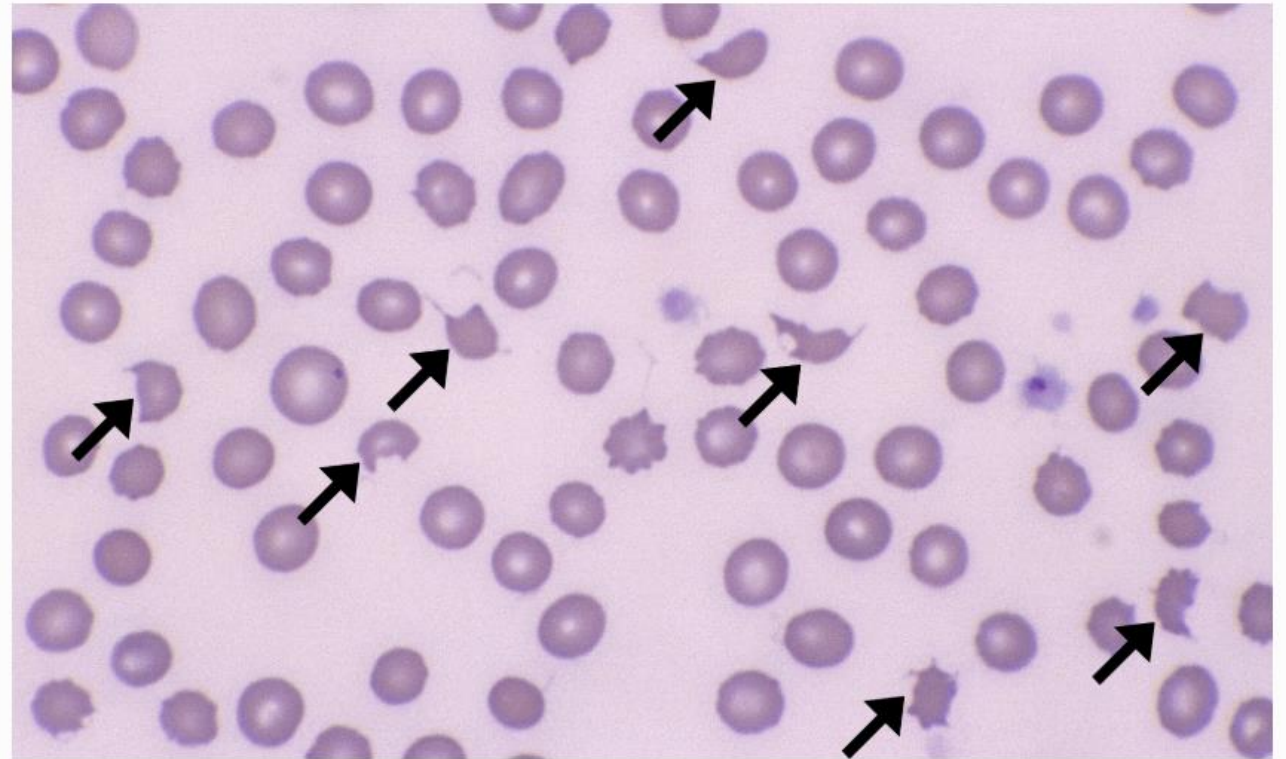
Ha a beteg korábban nem kapott G-CSF-et, és magas rizikójú (korábbi neutropénia, >65 év, szepszis, ANC <0,1 G/l, elhúzódó neutropénia) mindenképp javasolt

Thromboticus thrombocytopeniás purpura

- Microangiopathiás haemolyticus anaemia
- A Disintegrin And Metalloprotease with ThromboSpondin type-1 repeats, member 13 (ADAMTS13) súlyos hiánya jellemzi
- Ultra-nagy VWF multimerek thrombocytákhoz való hyperadhezivitása thrombusképződéshez vezet
- Legtöbbször szerzett, autoantitestek az ADAMTS13-ral szemben (immunmediált TTT –iTTP), öröklött formája ritka
- Az első akut epizód felnőttkorban jelentkezik
- Gyors felismerése és a megfelelő kezelés megkezdése kritikus a betegség prognózisában

Thromboticus thrombocytopeniás purpura

- Microangiopathiás haemolyticus anaemia (shistocyták legalább 1%) ÉS súlyos thrombocytopenia < 30 G/l
- Neurológiai tünetek, veseérintettség, más szervek ischaemiája
- ADAMTS13 aktivitás < 10%
- antiADAMTS13 IgG 75-80%
- Reticulocyta ↑
- LDH, indirekt bilirubin ↑
- Haptoglobin ↓
- Coombs-teszt negatív

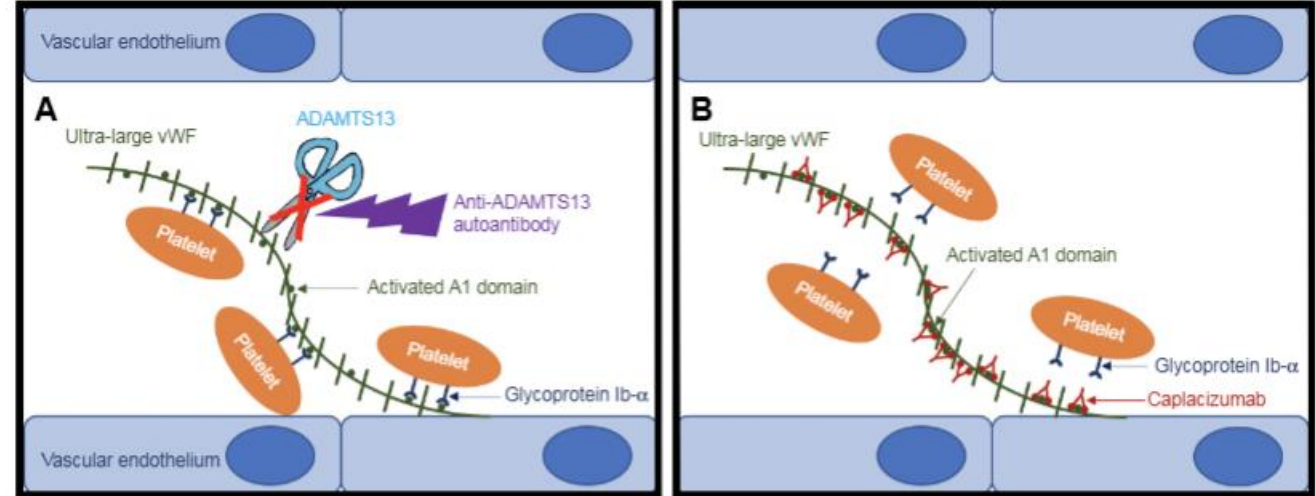

Thromboticus thrombocytopeniás purpura

- Trigger folyamatok:
  - Bakteriális fertőzések
  - Autoimmun betegségek – SLE, APL-sy.
  - Várandósság
  - Gyógyszerek: mitomycin C, cyclosporine, quinine, clopidogrel, ticlopidin)
  - HIV
  - Pancreatitis
  - Daganatos megbetegedések
  - SARS-CoV-2 vakcina

Thrombotic thrombocytopenic purpura - kezelés

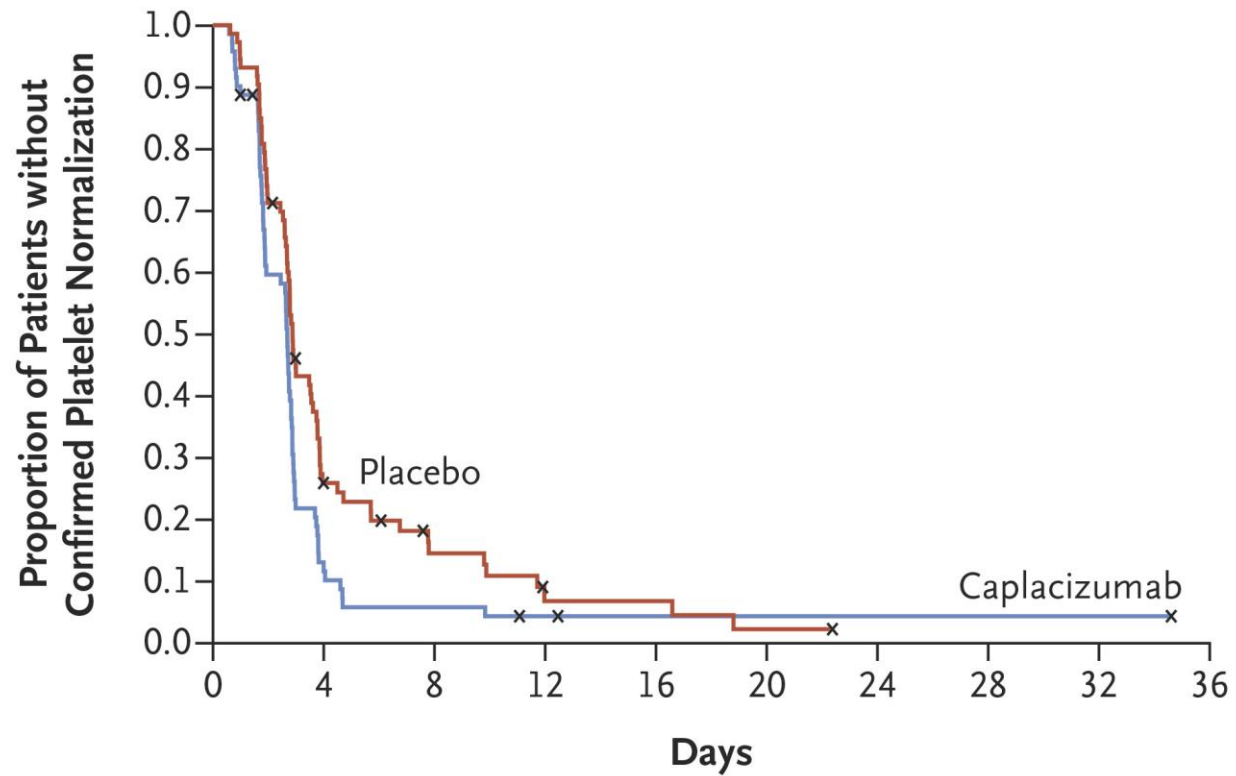
- Terápiás plazmacsere
- Anti-ADAMTS13 autoantitestek szuppressziója: szteroid és/vagy rituximab
- Microthrombus képződés gátlása: caplacizumab – HERKULES

Figure 1 The mechanism of action of caplacizumab.

Notes: (A) The pathogenesis of aTTP; the presence of anti-ADAMTS13 autoantibodies inhibits the proteolytic cleavage of ultra-large vWF multimers by ADAMTS13, which results in the aggregation of platelets through GPIIb- α receptors and the activated A1 domain of the vWF causing microvascular thrombosis and ischemic organ damage. (B) Caplacizumab blocks the platelet and ultra-large vWF interaction by binding to A1 domain of vWF.

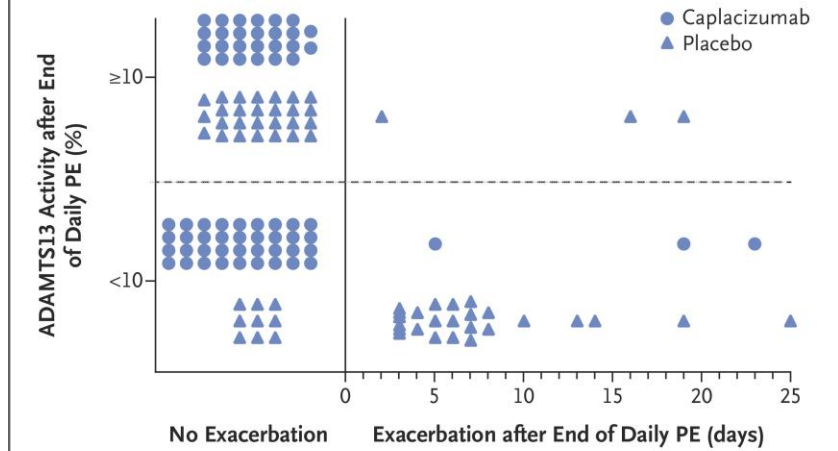
Abbreviations: aTTP, acquired thrombotic thrombocytopenic purpura; GPIIb- α , glycoprotein IIb-alpha; vWF, von Willebrand factor.

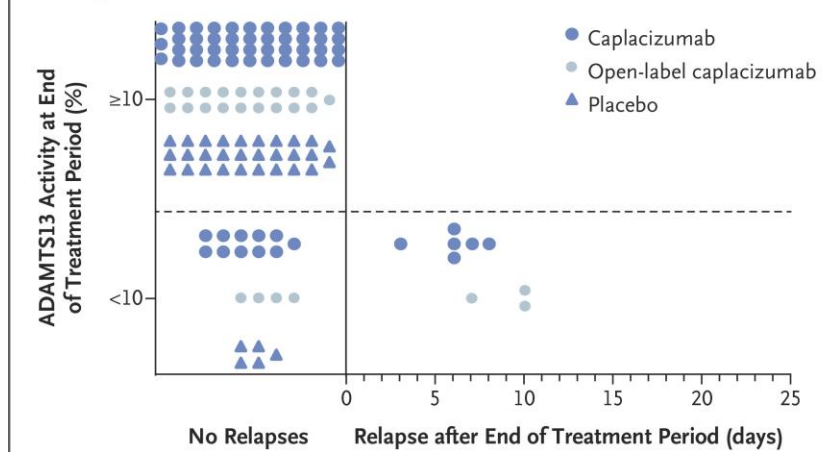
No. at Risk

Placebo	73	17	8	3	3	1	0			
Caplacizumab	71	9	4	2	1	1	1	1	1	0

A Exacerbations during Trial Treatment Period

B Relapses after End of Trial Treatment Period

Disszeminált intravascularis coagulatio

- Az alvadási rendszer kontrollálatlan aktivációjával járó, életveszélyes kórkép
- Hyperfibrinolysis, thrombocyták és alvadási faktorok konzumpciós felhasználásával jár
- Fokozott vagy szupprimált fibrinolysis masszív vérzéshez vagy thrombózishoz vezet
- Súlyos szöveti károsodás (égés, pancreatitis, stroke)
- Fertőzések (szepszis, vírusinfekciók)
- Szülészeti komplikációk (abruptio placentae, HELLP, eclapmsia)
- Májbetegség, toxikus és immunológiai reakciók (GVHD, kígyóméreg, szervkilökődés)
- Daganatos betegségek (AML – TF, cancer prokoaguláns, citokinek; APL - tPA, ALL – aszparagináz alkalmazásával)

Disszeminált intravasculáris coagulatio - klinikum

- Heterogén klinikai megjelenés
  - vérzéses szövődmények (életveszélyes KIR, intra-alveoláris vérzés)
  - thrombembóliás komplikáció

	ISTH	JMHV	JAAM	SCORE
Clinical symptoms	NC	Organ failure	NC	1
SIRS criteria	NC	NC	0–2 criteria	1
			≥3 criteria	1
Platelet count	>100 × 10 ⁹ /L	NC	≥120 × 10 ⁹ /L	0
	50–100 × 10 ⁹ /L		80–120 × 10 ⁹ /L	1
	<50 × 10 ⁹ /L		/	2
			<80 × 10 ⁹ /L	3
D-dimers or FDPS	No increase Moderate increase Severe increase	FDPS (≥)20	≤10 µg/mL	0
			10–25 µg/mL	1
			/	2
			≥25 µg/mL	3
PT increase or PT ratio	<3 s	1.25–1.67	<1.2	0
	3–6 s	>1.67	≥1.2	1
	>6 s		2	
Fibrinogen	≥1 g/L	NC	>1.5 g/L	0
	<1 g/L		1.0–≤1.5 g/L	1
			<1.0 g/L	2
Diagnosis of DIC	≥5 points	≥4 points	≥4 points	

Scores for DIC diagnosis. ISTH: International Society on Thrombosis and Haemostasis; JMHV: Japanese Ministry of Health and Welfare; JAAM: Japanese Association for Acute Medicine; FDPS: fibrin degradation products; NC: not considered

Disszeminált intravascularis coagulatio - terápia

- Alapbetegség kezelése
- Szupportív terápia: transzfúzió
  - Tct transzfúzió > 50 G/l (ha nincs vérzés, 10-20 G/l)
  - FFP > 1,5 g/l
- Ha TE predomináns: LMWH/UFH profilaxis > 30G/l tct
  - Antithrombin koncentrátum AT akt. 80-120% (asparagináz adásakor)

Vena cava superior szindróma

VCS extravascularis kompresszió és/vagy intravascularis thrombózisa miatt kialakuló obstrukciója

- 70-80%-ban malignitás áll a háttérben!
- Leggyakrabban: Tüdőrák
  - Non-Hodgkin lymphoma, thymoma
  - Mediastinalis térfoglalás

Vena cava superior szindróma

Korai tünetek: dypnoe, mellkasi fájdalom, száraz köhögés, stridor, arc, periorbita, felső végtagok, törzs ödémája, plethora, kitágult vénák törzsön, arcon, felső végtagokon

Később: Horner-sy., látászavarok, letargia, zavartság, cyanosis, tachycardia, tachypnoe, súlyos esetben légzési elégtelenség, görcsroham, stupor, kóma

Diagnózis: mellkas röntgen, CT/ MRI

Vena cava superior szindróma

Vena cava superior szindróma kezelése

Tüneti terápia

Ágynyugalom, oxigénterápia

Iv. Folyadékterápia felső végtagon tilos!

Kortikoszteroidok

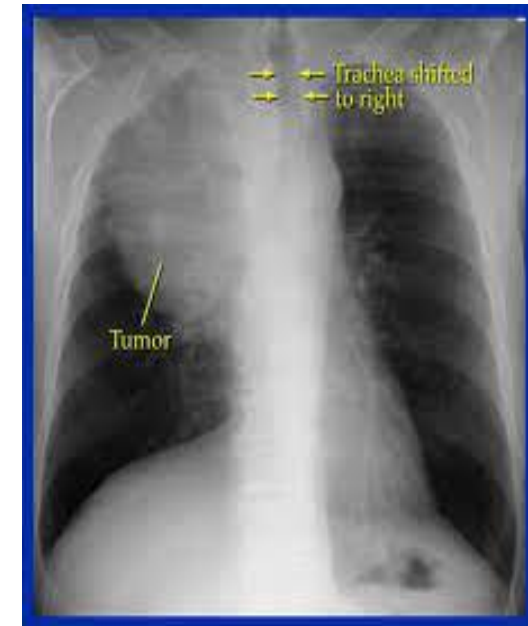
Diureticumok

Thrombolízis, illetve antikoaguláns terápia bellítása

Specifikus terápia: Daganat típusától függően kemoterápia vagy sürgős besugárzás

Trombózis esetén trombolízis

Stent implantáció, bypass műtét

Gerincvelői kompresszió

Tumoros betegek akár 10%-ban!

Leggyakrabban prostata, emlő, illetve tüdőtumor gerincáttétei során (akár 20%-ban)

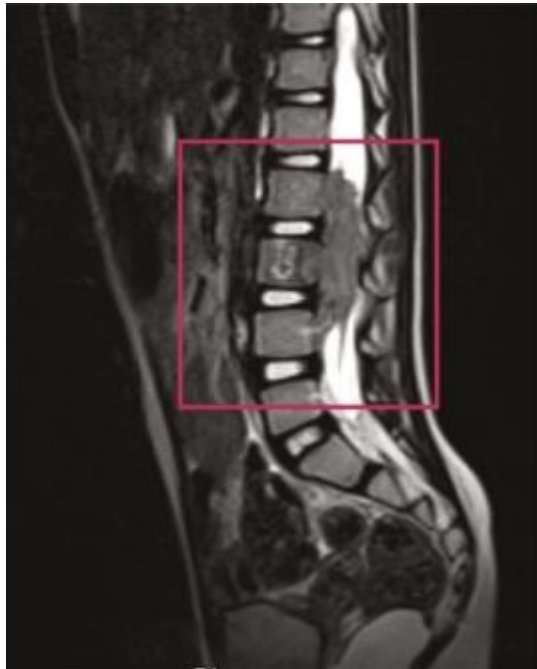
Azonnali ellátást igényel!

Minél hamarabb kerül felfedezésre, annál jobb a prognózis!

Irreverzibilis neurológia károsodás jöhet létre, ha nem kezeljük időben!

Leggyakrabban a thoracalis szakasz érintett, de 50%-ban több régióban is megjelenhet!

Gerincvelői kompresszió klinikuma

Friss hátfájdalom!

Kezdetben lokális, később kiterjedtebb
Jellemzően egyre intenzívebbé válik
Fekvő helyzetben gyakran rosszabb
Hetekkel megelőzi a többi tünetet!

Izomgyengeség (akár 80%-ban)

Később neurológia deficit tünetei

Vizelési és székelési problémák

Paraparesis, paraplegia

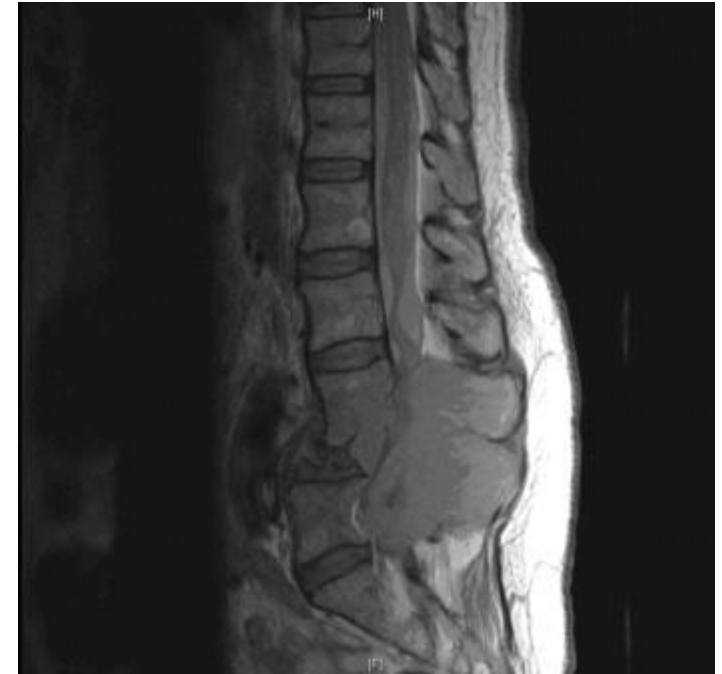
Szenzoros zavarok

Gerincvelői kompresszió diagnózisa

Diagnózisban gold standard a nem-kontrasztos MRI!

Ha MRI nem áll rendelkezésre CT-myelográfia javasolt.

Klinikum!

Gerincvelői kompresszió kezelése

Primer kiváltó ok kezelése, megelőzés!

Csontáttétek kezelés (biszfoszfonát, denosumab)

Tüneti kezelés

Fájdalomcsillapítás

Paresis, plegia esetén kortikoszteroidok

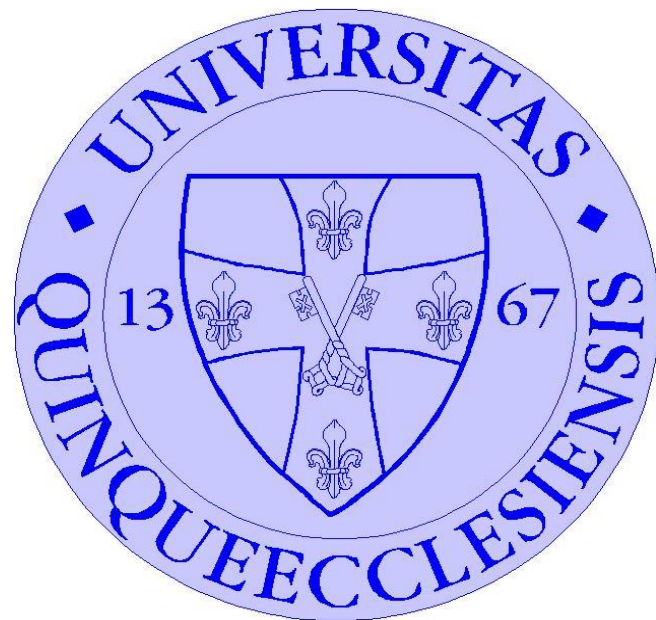
Trombózisprofilaxis

Székrekedés kezelése

Gerincvelői kompresszió kezelés

Instabil gerinc, patológiás törés: azonnal gerincsebészeti beavatkozás, dekompresszió, laminectomia, stabilizáció szükséges

Korábban stabil gerinc (nincs törés, csontfragmentum) esetén csak radioterápiát javasoltak, napjainkban sebészeti dekompresszió + sugárterápia az ideális választás

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!